

VILABELLA. HISTÒRIA I VIDA D'UN POBLE. Jaume Agudé i Sordé. IEV/Estudis Comarcals, 6. Valls. 1990

per Maria Recasens i Rovira

La pacient i perllongada tasca investigadora duta a terme per Jaume Agudé i Sordé, que ja s'intuïa en les valuoses col.laboracions a la revista local "Joc Vell i Voltes" ha quallat en el llibre que comentem *Vilabella: Història i vida d'un poble*.

Per l'enunciat, podem entreveure que es tracta d'una monografia sobre Vilabella, una emprenedora i petita vila de la comarca de l'Alt Camp. Jaume Agudé, bon coneixedor del seu poble, ha abocat en aquest volum tot allò que ha cregut que havia d'ésser remarcat, conegut i estimat pels seus convilatans. Aquesta és, al meu parer, la qualitat més important d'aquesta obra.

De fet, però, el llibre no és un simple recull de dades i fets històrics dirigits als fills del poble, tot el contrari, les aportacions novelles que s'hi fan i que sobrepassen els llindars localistes el fan interessant i útil a tots els estudiosos.

L'autor ha furgat amb entusiasme i amb rigor en el passat històric de la vila, ressaltant allò d'essencial que ha configurat el

passat i el present de Vilabella, sense bandejar, però, aquella petita parcel.la de la cultura popular-local: els costums, les festes, els jocs, etc, que posen de relleu el tarannà dels seus homes, vertaders forjadors, com diu Agudé, de la història del poble; ha ressaltat el que jo en diria "la història en minúscula" però que sense la qual, tot estudi local coixejaria.

El llibre s'inclou dins la secció de monografies locals, que tan encertadament l'Institut d'Estudis Vallencs ha incorporat en la col.lecció d'estudis comarcals, i que té de precedent, entre altres, l'obra publicada per la mateixa Institució: *El llibre de Valls-moll*, d'Antoni Gavalrà.

El volum que tenim a les mans té un total de 336 pàgines de text, el qual l'autor divideix en nou capítols. Inclou a més a més un interessant apèndix que aplega sis plànols que fan referència al nucli urbà i al terme vilabellenc, informació valuosa que és completada amb la profusió de notes que l'autor inclou darrera de cada capítol, fruit de l'abundosa bibliografia consultada, i que

es ressenya al final del llibre.

Cal fer esment de la personalitat de l'autor com a home de lletres en una doble vessant: la del fildèg format sota el messtratge de Badia i Margarit i Martí de Riquer, i la de l'historiador, que gaudí del guiatge de Vicens Vives. Ambdues vessants suren en cada una de les pàgines del llibre.

Aguadé no passa res per alt. Cada fet històric, polític, social, cultural etc. és estudiat i ressaltat dins el context que li és propi. La riquesa de la documentació que emprà i que és fruit de les moltes i reposades investigacions pels diferents arxius, entre els quals cal fer esment de l'Històric i del Diocesà de Tarragona, l'Arxiu de la Corona d'Aragó, a més dels municipal, parroquial i comarcal, han servit per fornir aquest volum. I dic en part, perquè l'autor no s'ha limitat solament a les fonts escrites, sinó que ha enriquit la investigació que en diríem "tradicional", amb aquella altra que es basa en la recerca del testimoniatge oral i viscut.

La ploma fàcil i segura de Jaume Aguadé, que ve donada per les dues vessants que domina, junt amb l'entusiasme del qui estima i coneix el seu poble i que arriba a encomanar al lector, trenca amb la fredor de les dades merament històriques. Com diu Romà Comamala en el pròleg, "Jaume Aguadé ha escrit aquest llibre amb el cor; i, si és cert que els qui s'estimen en formen un de sol, es pot dir, llavors, que l'ha escrit des del cor mateix del "nostre poble", això és: desde dintre, ço que li confereix un to càlid que l'allunya d'un manual fred..."

A través dels nou capítols de què consta el llibre, l'autor ens presenta un estudi sistemàtic de la localitat, des de la perspectiva geogràfica-històrica fins a l'econòmica-cultural i de l'arquitectònica.

Del primer capítol caldria destacar l'es-

tudi de la toponímia i l'evolució poblacional, totalment lligada a les fluctuacions econòmiques, socials i polítiques de cada època.

El segon es refereix als orígens històrics de la localitat i les diverses vicissituds polítiques-socials que la conformaren. Es posa vertader èmfasi en la dependència de la vila al llarg de cinc-cents anys de la dominatura de l'Arquebisbe de Tarragona, les lluites per a preservar els seus furs i privilegis; el reformisme borbònic que capgiraren les Institucions municipals; el desenvolupament de l'economia rural de finals de la divuitena centúria; les guerres carlistes i la repercussió local... fins acabar al segle vint, marcat pels esdeveniments polítics i socials, que posaren en perill la identitat del poble català.

Vilabella, segons es desprèn del present estudi i com molt bé es recull en el pròleg, es mantingué al llarg de la seva història al costat de les causes nacionalistes: guerra contra Joan II, la dels Segadors, la de Successió... i per la fidelitat a les seves arrels religioses-conservadores, que es manifestaren en múltiples ocasions.

El tercer capítol parla de la formació del poble i del desenvolupament urbanístic a redós d'una economia rural en ple apogeu.

El quart fa una descripció detallada dels llocs d'interès emplaçats als voltants del poble entre els quals els nuclis de població: les Cabeces i el Pedrós.

Als capítols següents —del sisè al vuité— l'autor presenta un estudi sòcio-cultural de la vila: les festes, els costums, els treballs propis del món rural, les Institucions, les Associacions, etc, tots descrits per Aguadé d'una forma gairebé gràfica. Reviscola els noms d'una parla quasi oblidada per molts, que és pròpia de la pagesia i de tot el que l'envolta.

És en aquesta part del llibre on destaca

la formació lingüista de l'autor.

El novè o últim capítol és un recull de catorze biografies de vilabellencs insignes. Algunes es refereixen a homes d'església vinculats molt de prop als estaments polítics i militars de l'època, com mossèn Antoni Pons, rector de la parròquia, que fou Vicari General dels exèrcits de l'Arxiduc Carles; d'altres a homes d'armes com Joan Raff i Sastre, cabdill dels Malcontents que fou ajusticiat per ordres de Ferran VII, o també Josep Costes i Boada, que fou coronel d'infanteria de l'exèrcit carlista. També trobem aquells vilabellencs que feren honor a les lletres i a les arts del Principat. Mereix l'atenció de l'autora la figura d'un home emprenedor i de fe: Joan Rafé Segú, executor i promotor del temple parroquial. Aquesta construcció, que omple algunes pàgines del volum que comentem, és estudiada més extensament en el llibre que prepara Aguadé, donada la importància que tingué aquest fet per al desenvolupament del poble.

Fins aquí podem dir que la monografia sobre Vilabella traspasa el llindar purament localista. En aquest sentit, assumeixo plenament les paraules ressenyades pel prologuista quan diu: "El present volum, a partir d'eixamplar extraordinàriament el

panorama de la història local, contribueix, amb algunes descobertes, a enriquir l'àmbit de la història general de Catalunya, per les aportacions que fa de primera mà de fets fins ara no estudiats".

La sistemàtica descripció dels fets que s'esdevingueren a la vila, presentats amb tota rigorositat, seguint el fil conductor que va des dels orígens fins als nostres dies, ens endinsa en el coneixement global de la història d'aquesta localitat.

Cal destacar també de la línia investigadora emprada aquella que gira a l'entorn de les mentalitats. Per a l'autor, l'evolució de la població està íntimament lligada a la capacitat i a l'empenta dels seus homes. Les conseqüències de les guerres i les lluites fratricides, els desgavells de l'economia, etc. són ràpidament contrarestats per la vigorositat sorprenent de l'home, del vilabellenc en aquest cas, que retroba el seu destí i l'empeny amb força a inserir-se, sense traumes, en el nou ordre.

En síntesi, direm que el llibre d'En Jaume Aguadé ens dona l'oportunitat de conèixer millor els trets més importants de Vilabella i els seus homes, i les implicacions de la vila dins el context històric-cultural de la comarca.

GENERALITAT DE CATALUNYA

gent

PREPARADA

La força que té Catalunya la hi dona la seva gent; per això formar gent —gent tècnicament i humanament preparada, gent bona i amb empena— és el primer objectiu del país. I això no és fàcil. És més fàcil fer carreteres, o escoles, o hospitals, o instal·lacions esportives, que fer gent. Per això l'ensenyament és important. Tot ell: el general bàsic, el batxillerat, el professional, l'universitari, el d'adults. Per això també és tan important l'associacionisme juvenil.

I per això és tan important també que hi hagi a Catalunya un clima de convivència humana i de cohesió social que ajudi les persones i les seves famílies a viure constructivament, a *formar-se positivament*; cadascú a ser, en el seu lloc, homes i dones de qualitat. La gent és la força de Catalunya.

LA *gent* ÉS LA FORÇA
DE CATALUNYA